

особами акту обстеження об'єкта, звіту й акту технічного обстеження, а також інших результатів проведених експертиз, отриманих висновків; можливість відображення результатів оцінки збитків, а також потреби у витратах на відновлення, можливість завантаження відповідного акту оцінки; з огляду на те, що пошкоджені об'єкти житлової нерухомості з часом мають природні зміни до погіршення стану, доцільно надати можливість відображення в Реєстрі динаміки цих змін. Також, можливо, існуватимуть випадки, коли об'єкт буде частково відновлено, проте процес відновлення не завершений і потребує додаткового фінансування [4, с. 67].

Список використаних джерел:

1. Філатова-Білоус Н.Ю. Компенсація шкоди, завданої порушенням житлових прав у зв'язку з військовою агресією: проблема визначення кола суб'єктів звернення. *Форум права*. 2022. № 72 (1). С. 98–109.
2. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України. [//kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf](https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf)
3. Мироненко В.П., Гопанчук В.С. Умови та порядок компенсації за знищене чи пошкоджене житло, інші об'єкти нерухомого майна. Складання цивільно-правових документів. Житлові правовідносини Київ. 2025. 352 с.
4. Комнатний С.О. Правові та методологічні проблеми обстеження пошкоджених і знищених унаслідок збройної агресії житлових об'єктів та збитків. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 2 (24). С. 64–69.

ВИННИЧУК Андріана Євгенівна,

здобувачка вищої освіти
Донецький державний
університет внутрішніх справ,
м. Донецьк

Науковий керівник:

ДЯЧЕНКО Сергій Вікторович,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін
Донецький державний
університет внутрішніх справ,
м. Донецьк

ЦИВІЛІЗОВАНЕ ВИРІШЕННЯ КОРПОРАТИВНИХ КОНФЛІКТІВ. СУДОВА ПРАКТИКА

Феномен корпоративного конфлікту традиційно розглядався крізь призму патології юридичної особи, однак сучасна доктрина дедалі частіше визнає за ним якість іманентної властивості об'єднання капіталів, зумовленої фундаментальним протиріччям між фікцією самостійної волі корпорації та реальними інтересами її

учасників. Цивілізованість розв’язання подібних конфліктів визначається не фактом їх відсутності, а спроможністю правопорядку запропонувати формалізовані механізми переведення деструктивної взаємодії у русло юридичного спору, де зіткнення інтересів трансформується у змагальність правових позицій.

Вихідною точкою для аналізу механізмів цивілізованого вирішення корпоративних конфліктів слугує нормативна конструкція, закладена у статті 16 Цивільного кодексу України, яка передбачає визнання права, припинення дії, що порушує право, та відновлення становища, яке існувало до порушення, як універсальні способи захисту цивільних прав [1]. Специфіка корпоративного конфлікту полягає у тому, що його об’єктом виступає не річ чи майнове благо у класичному розумінні, а корпоративне право, визначене статтею 167 Цивільного кодексу України як сукупність правомочностей, що впливають із володіння часткою у статутному капіталі юридичної особи, включаючи право на участь в управлінні, отримання частини прибутку та інформації [1]. Водночас ключова колізія виникає на стику із статтею 98 Цивільного кодексу України, яка закріплює статус загальних зборів як вищого органу товариства, чії рішення можуть бути оскаржені учасником лише за наявності чітко окреслених дефектів – процедурних порушень, виходу за межі компетенції або невідповідності змісту рішення вимогам закону [1]. Означена колізія породжує принципове питання: чи вправі суд оцінювати законність корпоративного акта, не підміняючи собою волю загальних зборів, та чи можливий захист прав учасника без безпосереднього скасування рішення вищого органу.

Відповідь на окреслену вище колізію було сформульовано Верховним Судом у складі палати для розгляду корпоративних спорів у постанові від 11 грудня 2023 року у справі № 907/922/21, яка стала знаковою для розуміння меж судового втручання у внутрішньокорпоративні відносини [7]. Фабула справи стосувалася оскарження колишнім учасником товариства з обмеженою відповідальністю правомірності його виключення зі складу учасників та визначення розміру статутного капіталу і часток, що безпосередньо зачіпало його майновий інтерес, гарантований статтею 24 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Зазначена норма імперативно покладає на товариство обов’язок виплатити учаснику, який виходить чи виключається, вартість частини майна, пропорційну його частці у статутному капіталі, що перетворює корпоративний спір із суто управлінського на майновий. Верховний Суд відступив від механістичного застосування доктрини невтручання, визнавши за судом повноваження розглядати такі спори не як ревізію управлінських рішень загальних зборів, а як захист порушених цивільних прав учасника. Принципово важливим у цій конструкції є те, що суд не обов’язково скасовує саме рішення загальних зборів – він оцінює права та обов’язки сторін, що виникли внаслідок такого рішення, і може констатувати їх невідповідність закону без прямого втручання в управлінську автономію товариства. Цей підхід ілюструє перехід від формального захисту статусу учасника до змістовного аналізу обсягу та реалізації його корпоративних прав.

Подальшого розвитку зазначена логіка набула в постанові Верховного Суду від 7 жовтня 2021 року у справі № 925/1382/19, де предметом розгляду став спір між учасником товариства та іншими учасниками, пов’язаний із реалізацією

корпоративних прав [8]. У цій справі корпоративна палата сформулювала правове тлумачення, згідно з яким оскарження дій товариства або інших учасників не може бути заблоковане посиленням на виключну компетенцію загальних зборів, якщо такі дії безпосередньо порушують суб'єктивні права, що випливають із статті 116 Цивільного кодексу України, яка закріплює право учасника на отримання інформації, участь в управлінні та одержання дивідендів [4]. Суд акцентував увагу на тому, що корпоративний конфлікт не може бути зведений виключно до оцінки законності процедури скликання чи проведення зборів – необхідно досліджувати реальний вплив оспорюваних дій на обсяг правомочностей учасника. Такий підхід корелює з принципом добросовісності, закріпленим у статті 13 Цивільного кодексу України, яка встановлює межі здійснення цивільних прав та забороняє дії, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі або зловживання правом в інших формах. Відтак, судова практика послідовно вибудовує трирівневу систему оцінки: формальна законність рішення загальних зборів, відповідність дій товариства чи інших учасників принципу добросовісності та реальний вплив таких дій на обсяг корпоративних прав позивача [4].

Не менш важливим для розуміння тенденцій цивілізованого вирішення корпоративних конфліктів є аналіз рішень судів першої інстанції, які, хоч і не мають прецедентного характеру, демонструють практичну реалізацію доктринальних позицій Верховного Суду в конкретних справах. Показовим у цьому сенсі є рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 30 жовтня 2023 року у справі № 904/4849/22 [9], де корпоративний конфлікт виник між трьома товариствами з обмеженою відповідальністю – «ЛАН-СНАБ», «МУЛЬТІ ГРЕЙН КОМПАНІ» та «СУФФЛЕ АГРО УКРАЇНА» – щодо обсягу корпоративних прав та зобов'язань. Суд, спираючись на положення статті 20 Господарського процесуального кодексу України щодо підвідомчості корпоративних спорів, провів детальний аналіз корпоративної документації, статутів та прав сторін, встановивши конкретні правові наслідки для учасників спірних правовідносин [2]. Прикметним є те, що в цій справі конфлікт розгортався не лише між фізичними особами-учасниками, а між самими юридичними особами, що додатково ускладнювало структуру спору та вимагало від суду чіткого розмежування корпоративного та зобов'язального елементів. Така практика ілюструє важливу тенденцію: господарські суди поступово відходять від формального підходу, за якого будь-який спір між учасниками кваліфікувався як такий, що не підлягає судовому розгляду через втручання в автономію товариства, натомість дедалі частіше аналізують зміст порушеного права по суті.

Проведений аналіз нормативної бази та судової практики дозволяє сформулювати кілька узагальнюючих положень щодо сутності цивілізованого вирішення корпоративних конфліктів у сучасному правовому полі України. По-перше, фундаментальним зрушенням у правозастосуванні стало визнання того факту, що корпоративний спір не обов'язково потребує скасування рішення загальних зборів для ефективного захисту прав учасника – суд може оцінити права та обов'язки сторін, що виникли внаслідок такого рішення, без прямого втручання в управлінську компетенцію товариства, що підтверджується правовою позицією Верховного Суду у справі № 907/922/21. По-друге, судова практика послідовно

розширює інструментарій захисту корпоративних прав, інтегруючи до нього принцип добросовісності, закріплений статтею 13 Цивільного кодексу України, що дозволяє протидіяти зловживанням навіть за умови формальної законності дій мажоритарних учасників. По-третє, цивілізоване вирішення корпоративного конфлікту передбачає не просто його переведення у судову площину, але й глибинний аналіз співвідношення між формальною процедурою ухвалення корпоративних рішень та реальним обсягом порушених суб'єктивних прав, гарантованих статтями 116 та 167 Цивільного кодексу України і статтею 24 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Саме в такому тривимірному підході – оцінка процедури, оцінка добросовісності, оцінка реального впливу на права – вбачається магістральний напрям розвитку інституту судового захисту корпоративних прав як невід'ємної складової цивілізованого правопорядку.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 08.05.2026).
2. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 08.05.2026).
3. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 08.05.2026).
4. Постанова Верховного Суду у справі № 907/922/21 від 11 грудня 2023 р. // Верховний Суд України. – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115859002> (дата звернення: 08.05.2026).
5. Постанова Верховного Суду у справі № 925/1382/19 від 07 жовтня 2021 р. // Верховний Суд України. – URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100214121> (дата звернення: 08.05.2026).
6. Рішення № 114526044 від 30 10 2023 р., Господарський суд Дніпропетровської області, справа № 904/4849/22 (корпоративний спір між ТОВ «ЛАН-СНАБ», ТОВ «МУЛЬТІ ГРЕЙН КОМПАНІ», ТОВ «СУФФЛЕ АГРО УКРАЇНА»). – URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/114526044> (дата звернення: 08.05.2026).